

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราช

นางกอบกุล สุตสวัสดิ์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาประชากรศาสตร์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-332-069-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**QUALITY OF LIFE OF THE ELDERLY
IN NAKHON SI THAMMARAT**

Mrs. Khobkul Sudsawad

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Demography
Department of Sociology and Anthropology
Graduate School
Chulalongkorn University
Academic Year 1998
ISBN 974-332-069-7**

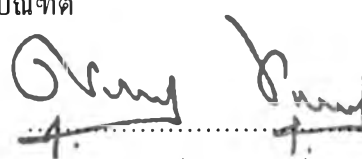
หัวข้อวิทยานิพนธ์ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราช

โดย นางกอบกุล สุดสวาสดิ

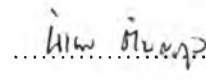
ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

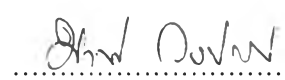
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ มาลินี วงษ์สิทธิ์

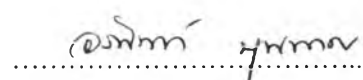
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาดำเนินการหลักสูตรปริญญาโท

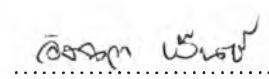

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิตศ ดินณะกุล)

.....ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ มาลินี วงษ์สิทธิ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อรพันธ์ บุนนาค)

.....กรรมการ
(อาจารย์อัจฉรา เอ็นซ์)

กอบกุล สุคตวาศดี : คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราช
(QUALITY OF LIFE OF THE ELDERLY IN NAKHON SI THAMMARAT)
อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ. มาลีณี วงษ์สิทธิ์, 138 หน้า. ISBN 974-332-069-7

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้วิธีการเลือกตัวอย่าง 2 ขั้นตอน โดยการเลือกตัวอย่างแบบง่ายสำหรับเขตเมือง และการเลือกตัวอย่างแบบชั้นภูมิหลายขั้นตอนสำหรับเขตชนบท และสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่เข้าข่ายได้ 402 ราย

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการผันแปรของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและเป็นไปตามสมมติฐาน คือยวิวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การมีโรคประจำตัว การทำงานเชิงเศรษฐกิจในปัจจุบันฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน การมีบ้านพักอาศัยเป็นของตนเอง ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม และการมีงานอดิเรกทำ

ส่วนผลการวิเคราะห์จำแนกเพศ พบว่า ปัจจัยที่ยังคงมีผลต่อการผันแปรของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ การมีโรคประจำตัว การทำงานเชิงเศรษฐกิจในปัจจุบันฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม และการมีงานอดิเรกทำ

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุที่ไม่มีโรคประจำตัว และผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนอยู่ในระดับสูง เป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตสูงกว่าผู้สูงอายุกลุ่มอื่นๆ

ภาควิชา.....สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.....
สาขาวิชา.....ประชากรศาสตร์.....
ปีการศึกษา.....2541.....

ลายมือชื่อนิติด.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

C830410 : MAJOR DEMOGRAPHY

KEY WORD: QUALITY OF LIFE / THE ELDERLY

KHOBKUL SUKSAWAD : QUALITY OF LIFE OF THE ELDERLY IN

NAKHON SI THAMMARAT. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. MALINEE WONGSITH.

138 pp. ISBN 974-332-069-7

The purpose of this study was to determine factors influencing quality of life of the elderly in Nakhon Si Thammarat. In this study, simple random sampling and stratified multistage sampling were employed for urban and rural respectively, 402 of eligible elderly were interviewed.

Based on one-way analysis of variance, the results showed that sex, age, marital status, personal ailments, economically active working, household economic status, house ownership, level of education, membership of any community group/club and hobby have statistically significant effects on variations in quality of life of the elderly.

Besides, according to multiple classification analysis, the results also indicated that personal ailments, economically active working, household economic status, level of education, membership of any community group/club and hobby also have the similar statistically significant effects on quality of life of the elderly in Nakhon Si Thammarat.

It could be concluded that a group of elderly who have never been suffering from any personal ailments and who are economically stable are generally considered to have higher level of quality of life than others.

ภาควิชา.....สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.....

สาขาวิชา.....ประชากรศาสตร์.....

ปีการศึกษา.....2541.....

ลายมือชื่อนิสิต..........

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..........

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....-.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และสำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์มาลินี วงษ์สิทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาในการให้คำปรึกษาชี้แนะ และตรวจแก้ไขปรับปรุงมาโดยตลอด นับ ตั้งแต่เริ่มดำเนินการ จนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ ดินณะกุล ประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์อรพินท์ นูนาค และอาจารย์อัจฉรา เอ็นซ์ กรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ กราบขอบพระคุณคณาจารย์ ของวิทยาลัยประชากรศาสตร์และภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาทุกท่าน ที่ได้กรุณาถ่ายทอด ความรู้ และข้อคิดต่างๆ จนกระทั่งสำเร็จการศึกษา ขอขอบคุณ คุณศิริวรรณ ศิริบุญ นักวิจัย (ชำนาญการ) ประจำวิทยาลัยประชากรศาสตร์ ที่ได้ให้คำแนะนำด้านสถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ คุณชัยวิทย์ วรสุด ที่ช่วยเหลือแนะนำและอำนวยความสะดวกในการ ใช้คอมพิวเตอร์ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิจัย วิทยาลัยประชากรศาสตร์ทุกท่าน รวมทั้งน้องๆ นิสิตประชากรศาสตร์ที่ได้ช่วยเหลือค้นคว้าหาเอกสารงานวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์และติดตาม ให้กำลังใจมาโดยตลอด

ขอกราบขอบคุณ คุณกิติกร มีทรัพย์ นักวิชาการสาธารณสุข 9 กรมสุขภาพจิต ที่ได้ กรุณาอนุญาตให้ใช้เครื่องมือในการวิจัย รวมทั้งได้ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำและมอบเอกสารต่างๆ ให้ ขอขอบคุณ คุณวิลาศ บุญชู หัวหน้าสถานีอนามัยบ้านก้างปลา ที่อำนวยความสะดวกให้ใน ระหว่างเก็บข้อมูลของอำเภอทุ่งสง คุณวีระ ศรีประพันธ์ หัวหน้าสถานีอนามัยบ้านจุฬารณย์ พัฒนา และเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่ได้กรุณาจัดที่พัก ยานพาหนะและอำนวยความสะดวกในระหว่าง เก็บข้อมูลของอำเภอพิปูน และที่จะลืมเสียมิได้ในความกรุณาของท่านคือ คุณป้าสวาท ลิมสุรัตน์ ที่ได้กรุณานำทางขณะเก็บข้อมูลในพื้นที่อำเภอปากพนัง

และสุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ-คุณแม่ ที่เป็นแรงบันดาลใจในการทำ วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ รวมทั้งเป็นกำลังใจให้เสมอมา พันโทจุมพล สุดสวาสดิ์ สามิผู้เสียสละ กำลังกาย กำลังใจ และกำลังทรัพย์มาโดยตลอด จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ.....	5
แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องคุณภาพชีวิต.....	8
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิต.....	15
กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	22
สมมติฐานการศึกษา.....	23
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	24
บทที่ 2 ระเบียบวิธีวิจัย	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	25
การเลือกตัวอย่าง.....	25
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	28
ตัวแปรที่ใช้ศึกษา.....	32
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา.....	33

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวัดตัวแปร.....	35
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
ข้อจำกัดของข้อมูล.....	37
การประมวลผล.....	37
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
ข้อมูลจากผลการสัมภาษณ์.....	38
ข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือนผู้สูงอายุ.....	39
ลักษณะทั่วไปของตัวอย่าง.....	39
บทที่ 3 การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ	
ลักษณะทางประชากรและสังคม.....	51
การทำงาน.....	53
สถานะทางเศรษฐกิจ.....	55
ลักษณะการอยู่อาศัย.....	57
ภาวะสุขภาพและการใช้บริการสุขภาพ.....	58
กิจกรรมของผู้สูงอายุ.....	59
บทที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	
ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับปัจจัยทาง	
ประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของผู้สูงอายุ.....	85
ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับลักษณะทางประชากร.....	85
ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับลักษณะทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ.....	88
ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับลักษณะทางสังคมของผู้สูงอายุ.....	90
ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับคุณภาพชีวิตกับปัจจัยทาง	
ประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของผู้สูงอายุ.....	99

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

    สรุปผลการศึกษา..... 104

    ข้อเสนอแนะ..... 105

    ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย..... 106

รายการอ้างอิง..... 108

ภาคผนวก

    ภาคผนวก ก..... 116

    ภาคผนวก ข..... 117

ประวัติผู้เขียน..... 138

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	ประชากรและประชากรตัวอย่างในการศึกษา จำแนกตามอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน.....41
2.2	จำนวนและอัตราร้อยละของผู้สูงอายุที่ถูกเลือก ให้สัมภาษณ์เองและ ผู้สูงอายุที่สัมภาษณ์แทน.....42
2.3	จำนวนและอัตราร้อยละของประชากรในครัวเรือนตัวอย่าง จำแนกตาม ลักษณะภูมิหลัง.....43
2.4	จำนวนและอัตราร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามลักษณะภูมิหลังทาง ประชากร เศรษฐกิจ และสังคม.....46
2.5	จำนวนและอัตราร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามคะแนนคุณภาพชีวิต.....49
2.6	จำนวนคะแนนผู้สูงอายุ จำแนกตามองค์ประกอบด้านต่างๆ ของคุณภาพชีวิต.....50
3.1	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามภูมิหลัง และลักษณะบางประการ.....62
3.2	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำงาน และลักษณะบางประการ.....64
3.3	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามสถานะทางเศรษฐกิจและลักษณะบางประการ.....66
3.4	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย และลักษณะบางประการ.....71
3.5	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามสถานะสุขภาพ การใช้บริการสุขภาพ และลักษณะบางประการ.....76
3.6	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามกิจกรรมผู้สูงอายุ.....81
4.1	คะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส และภาวะการมีโรคประจำตัวของผู้สูงอายุ.....95
4.2	คะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามประเภทของงานอาชีพ ก่อนอายุ 60 ปี การทำงานเชิงเศรษฐกิจในปัจจุบัน ฐานะทางเศรษฐกิจของ ครัวเรือน และการมีบ้านพักอาศัยเป็นของตนเอง.....96
4.3	คะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามการศึกษา เขตที่อยู่อาศัย การอยู่อาศัย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม และการมีงานอดิเรกทำ.....97

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

4.4 การวิเคราะห์การจำแนกพหุของค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
 จำแนกตามภูมิหลังด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของผู้สูงอายุ.....101

สารบัญแผนภาพ

หน้า

กรอบแนวความคิด.....	22
---------------------	----